

JURIDISK FORENINGSS AARBOG

FOR

VINTEREN 1913—1914

TRYKT SOM MANUSKRIFT TIL BRUG FOR
FORENINGENS MEDLEMMER

KØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE
(AXEL SIMMELKJÆR)

1914

INDHOLD.

	Pag.
Foreningen	5
O. B. Kofoed: Dansk Kriminalstatistik.....	7
H. Munch-Petersen: En Verdens-Vekselret	24
Ch. Brun: Hovedtræk af Kommissionsbetænkningen vedrørende Len, Stamhuse og Fideikommisgodser m. m.....	25
N. Cohn: En Reform af vort Tinglæsningsvæsen.....	35
Jul. Lassen: Hovedtræk af Udkast til Lov om Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade	36

FORENINGEN.

DEN AARLIGE GENERALFORSAMLING

afholdtes Mandag den 29. September Kl. 8 i Frk. Nimbs Restaurant, Tivoligaden.

Overretssagfører Bentzen valgtes til Dirigent.

Højesteretssagfører David aflagde Beretning om det forløbne Aar. Medlemsantallet var den 1. September 1912 360, medens det den 1. September 1913 kun var 345. — Der havde i Aarets Løb været afholdt 6 Møder, paa hvilke der havde været holdt de i den udgivne Aarbog refererede Foredrag.

Regnskabet balancerede med 4.999 Kr. 26 Øre. Regnskabet begyndte med en Beholdning paa 2.037 Kr. 85 Øre og endte med 2.115 Kr. 17 Øre.

Der gaves derefter enstemmigt Decharge for Foreningens Regnskab, der var revideret af Foreningens Revisor, Overretssagfører Bentzen.

Den afgaaende Bestyrelse genvalgtes ligesom ogsaa Foreningens Revisor.

Møderne er refererede af Overretssagfører Arthur Henriques.

DANSK KRIMINALSTATISTIK.

(Foredrag af cand. jur. & polit. O. B. Kofoed den 27. Oktober 1913).

Strafferetsstatistikken bygger nu foruden paa et Par summariske Indberetninger paa de fra Jurisdiktionerne indsendte Straffekort for hver enkelt domfældt.

Straffekort skal udstedes i alle Justitssager og en Del af de offentlige Politisager, Søretssager, gejstlige og militære Sager. Ved de offentlige Politisager skal Straffekort udstedes, *naar* Straffen er højere end Bøder, eller *naar* der er Tale om en egentlig Forbrydelse, eller *naar* Dommen eller Vedtagelsen har Gentagelsesvirkning.

Denne Ordning, der er indført ved Justm. Cirkulære af 11. Dec. 1896, staar i Forbindelse med en samtidig gennemført Omordning af Reglerne for Strafferegistrenes Førelse. I Henhold til det nævnte Cirkulære er nemlig Førelsen af Strafferegistrene overgaaet fra den Jurisdiktion, hvor Retsforfølgningen har fundet Sted, til Forbryderens Fødejurisdiktion.

Saa snart der er faldet Dom i første Instans, afsendes fra Domsstedet til den domfældtes (resp. frifundnes) Fødejurisdiktion et Straffekort, der indeholder Oplysning om den dømtes Navn, Alder, Fødested, om Tiltalen og Udfaldet af Dommen og om de Domme, der tidligere er overgaaet den dømte.

Retsbetjenten i Fødejurisdiktionen indfører paa Grundlag af dette Kort det fornødne i Strafferegistret, hvorefter de modtagne Kort samles og kvartalsvis indsendes til Det statistiske Departement.

I 1906—10 er der indkommet gennemsnitlig 8.500 Straffekort om Aaret. Disse Kort deles i forskellige Grupper.

Størst Interesse knytter sig til Domfældelserne for egentlige Forbrydelser 3: Overtrædelse af Straffeloven og af Love, der gør Ændringer eller Tilføjelse i Strfl.

De Straffekort, der angaar saadanne, udtages og samles, uden at Hensyn tages til, om Sagen er en Justitssag eller er behandlet ved militær Ret, Søret eller som offentlig Politisag. Af de offentlige Politisager medtages dog ikke Bødedomme.

Det er Antallet af Domfældelser, der er Genstand for Behandlingen, og een Dom over 2 Personer tæller derfor for 2, og een Person, der i et enkelt Aar er straffet flere Gange, medregnes saa mange Gange, som han er straffet, medens paa den anden Side f. Eks. en Række Tyverier, begaaede af samme Person og paadømte samtidig, kun regnes for eet Tyveri.

Ofte er en Person dømt efter flere Paragraffer. Ved Delingen i Forbrydelsesgrupper betragtes som Hovedforbrydelse i saa Tilfælde den Paragraf, hvis Strafferamme gaar højst. Af de enkelte Paragraffers Anvendelse som Hovedforbrydelse skal jeg nævne de vigtigste Forandringer fra Femaaret 1901—05.

§ 16 (Overtrædelse af Udvisningstilhold) er anvendt mere end dobbelt saa ofte i 1906—10 som 1901—05. Det skyldes væsentligst de polske Arbejdere.

§§ 98, 100, 101 og 108 (Fornærmelser og Vold mod offentlige Myndigheder) viser derimod en betydelig Nedgang.

§ 178 (forargeligt Samliv) er kun anvendt ialt 18 Gange mod 95 Gange i 1901—05. Da begge Parter straffes, reduceres de 18 Domfældelser til 9 Tilfælde eller knap 2 om Aaret. Nedgangen staar sikkert *ikke* i Forbindelse med formindsket Kriminalitet paa dette specielle Omraade, men med en ændret Opfattelse hos de retshaandhavende Myndigheder af denne Forbrydelse.

Anvendelsen af § 181 (venerisk Smitte) har siden Ikrafttrædelsen af L. ^{30/3} 1906 (om Modarbejdelse af offentlig Usædelighed og venerisk Smitte) været omtrent 3 Gange saa stor som før. Antallet af Domfældelser for *Rufferi* er ligeledes som en

Følge af nævnte Lov steget, og L. $\frac{1}{4}$ 05 § 4 (*Alfonseri* o. l.) har ved at kriminalisere et tidligere straffrit Forhold bevirket en Forøgelse af Sædelighedsforbrydelsernes Antal med c. 40 om Aaret.

§ 185 (Krænkelse af Blufærdigheden og offentlig Forargelse) udviser nogen Stigning.

Tallene for de egentlige *Voldsforbrydelser* er stationære. Det samme gælder — naar bortses fra en ikke betydelig Stigning for § 229 (grovt Tyveri) — ogsaa *Tyveriforbrydelserne*.

§ 228 (simpelt Tyveri) er med c. 1000 Domfældelser om Aaret langt den hyppigst anvendte Paragraf. For Smaaforbrydelser som Overtrædelser af § 235 (ringe Tyveri), § 247 (ulovlig Omgang med Hittegods) og § 257 (svigagtige Handlinger), ligesom ogsaa for de egentlige Bedrageriparagraffer, er der nogen Nedgang. I øvrigt er Svingningerne ikke store.

En Række Straffebestemmelser er i den foreliggende Periode overhovedet *ikke* bleven anvendte. Dette gælder navnlig Størsteparten af Bestemmelserne i Strfls *Kap. 9—11* (Forbrydelser mod Statsforfatningen, Kongen, Kongehuset og de lovgivende Forsamlinger) og *Kap. 13* (Forbrydelser i Embedsforhold), men desuden en hel Del spredte Paragraffer. Af Straffelovens almindelige Bestemmelser er §§ 38 og 39 om utilregnelige Personer gsntl. aarlig blevne paaberaabte i 80 Tilfælde mod i de foregaaende 5 Aar i 86 Tilfælde.

Det samlede Antal af Domfældelser for Forbrydelser var i Aarene 1906—10 i aarligt Gennemsnit 3.500; 3000 for Mænd og 500 for Kvinder.

I Sammenligning med Tiden 1901—05 har Domfældelsernes Antal været faldende i Aarene 1906—10, for Mænd med godt 2 pCt. og for Kvinder med 40 pCt.

Herved maa imidlertid 2 Forhold tages i Betragtning. For Kvinderne skyldes Nedgangen Ophævelsen af § 180 (Erhverv ved Utugt) i Oktober 1906. Udelader man disse for 1901—05, faar man ikke Nedgang men Stilstand.

Dernæst har det Betydning for Domfældelser baade af Mænd og Kvinder, at det netop var ved Overgangen mellem de 2 sidste Femaar, at § 15 i Straffelovstillæget forandrede den kriminelle Lavalder fra 10 til 14 Aar, og i § 16 gav Justitsministeriet Bemyndigelse til under visse Betingelser at fratage Tiltale

overfor Personer mellem 14—18 Aar; og en Sammenligning af de forskellige Perioders samlede Antal af Domfældelser giver derfor ikke noget korrekt Billede.

Antallet af Domfældelser benyttes til Bestemmelse af Kriminaliteten.

Rent rationelt burde Kriminaliteten bestemmes ved Forholdet mellem Antallet af de i Aaret begaaede strafbare Handlinger og det gsntl. Antal tilstedeværende Personer over kriminel Lavalder.

Strafbare Handlinger er imidlertid i sig selv et Begreb, hvis Definition altid vil blive noget vilkaarlig, og deres samlede Antal unddrager sig af let forstaaelige Grunde enhver Optælling. Kun forsaauidt de kommer til Øvrighedens Kundskab, kan de tælles.

At lægge til Grund de begaaede Forbrydelser, der i Aarets Løb ved Anmeldelse eller ved Opdagelse uden forudgaaende Anmeldelse er kommen til Øvrighedens Kundskab, vilde give et ganske urigtigt Billede paa Grund af Anmeldelsernes Upaalidelighed. Bortkomne Ting anmeldes saaledes hyppig som stjaalne, og Tilbagetagelsen af Anmeldelsen kan som Regel ikke antages at finde Sted.

Kriminalitetstallet vilde ydermere paa denne Maade ikke blive tilstrækkeligt oplysende, fordi det herefter vilde være umuligt at foretage en Sondring efter Køn og Alder.

Man nødes derfor til at kræve, at de begaaede Forbrydelser skal foreligge oplyste ved Sagens Gennemførelse til Dom.

En Bestemmelse af Kriminaliteten paa Grundlag af de *paa-dømte Forbrydelser* kunde da ogsaa lade sig forsvare, men *da* man dog allerede herved er langt fjernet fra Udgangspunktet — samtlige begaaede Forbrydelser, — og *da* der desuden knytter sig forskellige Ulemper til Fremgangsmaaden, saaledes Bestemmelse af og Optællingen af Forbrydelsernes Antal f. Eks. ved visse Bedragerier, Sædelighedsforbrydelser o. s. v., benyttes almindeligvis Antallet af *Domfældelser* som kriminalitetsbestemmende Størrelse.

Det kan da heller ikke nægtes, at der er meget, der taler for denne Fremgangsmaade. Begrebet er fast og Antallet let at konstatere, og naar man som nævnt har maattet forlade samtlige begaaede Forbrydelser som Basis, maa det ogsaa siges, at

Antallet af Domfældelser bedre end Antallet af paadømte Forbrydelser egner sig til Bestemmelse af Kriminaliteten.

Det er en gammel kendt Sandhed, at det kun er Begyndelsen, der er svær. Har en Person først begaaet en Forbrydelse, ved han sig dog hjemfalden til Lovens Straf, og Hæmningsforestillingerne mod Gentagelse forringes derved i allerhøjeste Grad, særlig da Straffen kun forøges i stærkt aftagende Forhold med de nye Forbrydelser.

Om en Person f. Eks. har skrevet 5 eller 10 falske Veksler, har stjaalet af Kassen i 50 eller 100 Dage, har fortsat en strafbar kønslig Forbindelse i kortere eller længere Tid, er for en Kriminalitetsbestemmelse af langt mindre Betydning, end om han begaar en ny Forbrydelse, efter at der for en tidligere er overgaaet ham en Domfældelse, der altid vil skabe ialfald nogle hæmmende Motiver.

Selvom det saaledes maa erkendes, at Antallet af Domfældelser yder det bedste Grundlag, maa det dog ikke overses, at der ogsaa knytter sig store Mangler til det herved fundne Udtryk for Kriminaliteten. Domfældelserne vilde vel give et formindsket men iøvrigt rigtigt Billede, saafremt man kunde antage, at der var Proportionalitet mellem disse og de forskellige Slags begaaede Forbrydelser, men dette kan med Sikkerhed siges *ikke* at foreligge.

Jeg skal her blot nævne, at Forfølgning i en Sag som Regel først vil blive indledet, naar der foreligger en Anmeldelse fra den forurettede, men disse Anmeldelser maa formodes at indgaa i højst ulige Antal ved de forskellige Forbrydelser.

Saaledes vil der sikkert i langt højere Grad blive gjort Anmeldelse af Drabs- og svære Voldsforbrydelser, end dette vil være Tilfældet ved smaa Ejendomsforbrydelser og ved saadanne Forbrydelser, hvor den krænkede undlader Anmeldelse af Frygt for at faa Offentligheden gjort bekendt med den skete Krænkelser.

Forholdet kan ogsaa være forskelligt for forskellige Egne eller Landsgrupper, beroende paa den mere eller mindre gode Føling mellem Politiet og Befolkningen.

Dernæst vil Politiets Energi kunne øve ikke ringe Indflydelse paa Antallet af Domfældelser.

Naar man tiltrods for disse Fejlkilder dog benytter Forholdet

mellem Domfældelserne og Befolkningen over den kriminelle Lavalder til Bestemmelse af Kriminaliteten, beror det paa, at der, trods alle Indvendinger, knytter sig stor Interesse til dette Forhold til Belysning af *Forskellen* i Kriminaliteten hos de 2 Køn indenfor de forskellige Aldersgrupper og til forskellige Tider, idet man kan gaa ud fra, at Fejlkilderne vil virke nogenlunde lige stærkt i det ene Aar, som det næste og overfor det ene Køn, som det andet.

Foretager vi Bestemmelsen af Kriminaliteten, saadan som jeg nu har skildret, ser vi, at det gennemsnitlig aarlige Antal af Domfældelser for hver 100.000 Indbyggere over 14 Aar beløber sig til 347 for Mænd og 51 for Kvinder; paa hvert 1000 Mænd kommer der altsaa mellem 3 og 4 Forbrydere.

Kriminaliteten for Mænd er mere end dobbelt saa stor i Provinsløbstæderne og 3 Gange saa stor i Hovedstaden som i Landjurisdiktionerne; for Kvinder er den i Hovedstaden endog 4 Gange saa stor som paa Landet.

Vi saa før, at Sammenligningen med tidligere Tid vanskeliggjordes ved de skete Ændringer i Lovgivningen.

For et begrænset Omraade — Domfældelsen af Mænd over 20 Aar — er der derimod reel og formel Ensartethed til Stede og en Sammenligning med de tidligere Perioder er derfor mulig. Sætter man disse Domfældelser i Forhold til Befolkningen, ses Kriminaliteten for dette Omraade at have været aftagende siden 1881—90. Betydningen heraf forstærkes, naar det tages i Betragtning, at Byerne med den højere Kriminalitet har udgjort en voksende Del af Befolkningen.

Deler vi Domfældelserne efter *Alder* og *Forbrydelsens Art* og betragter vi først Mændene, finder vi, at Ejendomsforbrydernes forholdsvise Betydning er aftagende fra Aldersklasse til Aldersklasse, samt at det, der særtegner den seneste Periode i Sammenligning med Aarene 1901—05, er Tilvækst i Antallet af Sædelighedsforbrydelser, men Nedgang i Tallene for Voldsforbrydelser samt for Ejendomsforbrydelser. Tilvæksten i Antallet af Sædelighedsforbrydelserne skyldes dog væsenligst Straffelovstillsættelsens § 4 (Alfonseri), og Nedgangen i Voldsforbrydelserne falder paa Domfældelser for Forbrydelser mod den offentlige Myndighed og Orden (Strfls. §§ 98, 100, 101 og 108), *ikke* paa de egentlige Voldsforbrydelser, for hvilke Forholdet næsten er

uforandret. Nedgangen i Antallet af Ejendomsforbrydelser udgør knapt 2 pCt. og for Personer over 20 Aar er der Stigning.

For *Aldersklassernes* Vedkommende er der en stærk Aftagen for Mænd under 18 Aar og en ringe Stigning for de øvrige Grupper. Det aftagende Antal Domfældelser af Mænd under 18 Aar er dog ikke en Følge af tilsvarende Nedgang i Antallet af begaaede Forbrydelser, men skyldes, som allerede tidligere omtalt, Straffelovstillæggets §§ 15 og 16.

For Kvindernes Vedkommende maa man paa Grund af Op-hævelsen af Strfls. § 180 ved L. ^{30/3} 06 se bort fra Sædelighedsforbrydelserne. I Sammenligning med Aarene 1901—05 er der nogen Nedgang for Ejendomsforbrydelserne og Stilstand for Voldsforbrydelser. For Aldersgrupperne under 18 Aar er der Nedgang af samme Grund som ovenfor anført for Mændene; for de øvrige Aldersgrupper er Tallene ikke undergaaet bemærkelsesværdige Forandringer.

Hvad Dommenes *Udfald* angaar, lød Halvdelen paa Fængsel paa sædv. Fangekost, en Femtedel paa Vand- og Brød-Straf og godt en Femtedel paa Forbedringshusarbejde. De resterende Domme fordeler sig paa en Række Strafarter, hvoraf simpelt Fængsel er den hyppigst anvendte; Livsstraf idømtes yderst sjældent, i de 5 Aar 1906—10 kun 4 Gange, og ingen af disse Domme fuldbyrdes. Antallet af Tilfælde, hvor Tugthusstraf anvendtes, var gsnlt. aarlig for begge Køn under eet lidt højere i 1906—10 end i det nærmest foregaaende Femaar. Straf af Forbedringshusarbejde anvendtes overfor Mænd i 704 Tilfælde gsnlt. aarlig mod 696 i 1901—05. Der er saaledes nu Stagnation, medens der for Tiden indtil 1901—05 derimod var stærk Stigning i Antallet af disse Straffe. De 704 Tilfælde i 1906—10 fordeler sig med 151 paa Forbedringshusarbejde i 2 Aar og derover og 553 paa under 2 Aar.

For Fængselsstraffene tilsammen er der Opgang for Mænd og Nedgang for Kvinder.

Forholdene er for de 2 Femaar meget forskellige. I 1901—05 ligesom i de tidligere Femaar var indenfor Fængselsstraffene Vand- og Brød-Straffen næsten eneraadende for Mænd og den absolut hyppigste for Kvinder; i sidste Femaar er denne Straf ombyttet med Fængsel paa sædv. Fangekost, efter at Straffelovstillaegget af 1905 § 13 har tilladt Omsætning af Fængsel paa

Vand og Brød til Fængsel paa sædv. Fangekost, hvor ifølge Straffeloven den laveste for en Forbrydelse fastsatte Straf er Fængsel paa Vand og Brød.

I 1901—05 var der gsnrl. aarlig c. 2000 Vand og Brød-Straffe, i 1906—10 derimod kun knap 700. Omvendt er Tallet for Fængsel paa sædv. Fangekost vokset fra c. 300 til 1700. Tvangsarbejde, der indførtes i 1897, har 1906—10 været i Opgang. Grunden hertil er, at efter Straffelovstillæggets Ikrafttræden er ogsaa visse Sædelighedsforbrydere (fortrinsvis Alfonser) anset med denne Straf.

Legemlig Straf som Hovedstraf begrænsedes stærkt for Mænd og afskaffedes helt for Kvinder ved Straffelovstillæget af 1905. I 1906—10 idømtes denne Straf kun ialt 5 Tilfælde, 4 i 1906 og 1 i 1908. Legemlig Straf som Tillægsstraf anvendtes i 1906—10 i henholdsvis 4, 4, 3, 5 og 0 Tilfælde. Ved L. $\frac{1}{4}$ 1911 § 15 er samtlige Bestemmelser om Anvendelse af legemlig Straf baade som Hovedstraf og som Tillægsstraf ophævede.

Paalæg om ikke i nogen næringsdrivendes Lokale at nyde spirituøse Drikke og heller ikke at færdes udenfor sit Hjem i kendelig beskænket Tilstand, Straffelovstillæggets § 6, meddeltes i 1906—10 i henholdsvis 30, 27, 15, 14 og 14 Tilfælde, og Paalæg om at tage Ophold i en Kommune, som anvises af Politiet, Straffelovstillæggets § 8, i henholdsvis 37, 12, 7, 8 og 5 Tilfælde i Sager ang. en egentlig Forbrydelse. (Sidstnævnte Paalæg meddeltes yderligere i Betleri- og Løsgængerisager i henholdsvis 250, 125, 80, 88 og 81 Tilfælde). Ved denne Aftagen maa det huskes, at der straks ved Ikrafttrædelsen af helt nye Bestemmelser altid vil forefindes et forholdsvis stort Antal Personer, som i Henseende til tidligere Vandel og øvrige Betingelser for Paalægs Meddelelse vil frembyde sig som Objekter. Den stærke Aftagen betegner derfor ikke en i samme Forhold stigende Utilbøjelighed hos Domstolene til at anvende de omhandlede Paalæg, men kan helt eller delvis skyldes en aftagende Forekomst af Emner for Paalægene.

Inden jeg forlader Domfældelserne for egentlige Forbrydelser, skal jeg slaa nogle Hovedpunkter fast.

Der er 3000 Domfældelser af Mænd og 500 af Kvinder. For Mændene falder knap $\frac{3}{4}$ paa Ejendomsforbrydelserne, knap $\frac{1}{6}$ paa Voldsforbrydelserne, $\frac{1}{12}$ paa Sædelighedsforbrydelserne. For

Kvinder falder næsten $\frac{4}{5}$ paa Ejendomsforbrydelserne. De forstaaer aabenbart ikke at variere saa godt som Mændene. Af *Straffen* er Fængsel (og derindenfor Fængsel paa sædv. Fgk.) den hyppigst anvendte Strafart, og hvad *Aldersfordelingen* angaar, ligger Tyngdepunktet i Aldersgruppen 18—20 Aar. I Hovedstaden ligger det noget lavere end paa Landet. Forbryderne er gsnrl. yngre i Hovedstaden, hvor ogsaa den samlede Kriminalitet er størst. Om Kriminaliteten for hele Landet var stigende eller faldende, var vanskeligt at afgøre paa Grund af Ændringerne i Straffelovgivningen; men for det Omraade, hvor Sammenligning var mulig, nemlig for Mænd over 20 Aar, var den faldende.

Det var Domfældelserne.

Det næste Trin er Udskillelsen af de ny tilkomne Forbrydere (Forbryderbegyndere) fra de tidligere straffede. En saadan Udskillelse, der konstaterer Størrelsen af den aarlige Forbrydertilgang, har ikke alene social Interesse i og for sig, men er ogsaa et nødvendigt Gennemgangsled under Udarbejdelsen af en Tilbagefaldsstatistik, idet Kendskab til denne Tilgangs Størrelse er en Forudsætning for den rette Vurdering af Tilbagefaldene.

Forinden denne Undersøgelse foretages, maa dog enkelte Grupper af Forbrydere udskilles. Dette gælder først og fremmest de med Bøder straffede Personer, dernæst de i Udlandet fødte Forbrydere.

Endelig lægges nu de ved Appel eller Benaadning fastsatte endelige Straffe til Grund, idet det er disse, der maa tages Hensyn til ved Undersøgelsen af Tilbagefaldene.

Efter disse Omvæltninger bliver der tilbage op imod 2.700 Mænd og godt 400 Kvinder og af disse var de 1500 Mænd og de 300 Kvinder Begyndere. Stor Interesse har disse Begynderes Fordeling efter Fødested og Opholdssted, fordi man herigennem faar oplyst, hvorfra Forbryderne rekrutteres.

Fordelt efter Fødested viser det sig, at kun Halvdelen af de mandlige Forbryderbegyndere er født paa Landet, skønt over $\frac{2}{3}$ af Befolkningen er født paa Landet. Det, Landjurisdiktionerne saaledes forholdsvis leverer for lidt, leverer Provinsbyerne og særlig Hovedstaden. I Hovedstaden er $\frac{3}{10}$ af Begynderne, men kun $\frac{1}{7}$ af Befolkningen født.

De kvindelige Begyndere rekrutteres lidt svagere fra Hoved-

staden og lidt stærkere fra Landjurisdiktionerne. Iøvrigt er Forholdet det samme for Mænd som for Kvinder.

Derimod er der en meget væsentlig Forskel mellem Kønnene, naar Fordelingen foretages efter første Straffested. Af de kvindelige Begyndere er næsten Halvdelen straffede i Hovedstaden, af de mandlige kun $\frac{1}{3}$, mens Forholdet i Landjurisdiktionerne er det omvendte.

Denne Forskel mellem Kønnene staar delvis i Forbindelse med, at Kvinderne i nogen højere Grad end Mændene deltager i Indvandringen til Byerne, samt at deres Indvandring foregaar i en tidligere Alder.

Sammenstillinger af paa den ene Side Befolkningen, fordelt efter Fødested og Opholdssted, og paa den anden Side Begynderne, fordelt efter Fødested og Straffested, er meget interessante, men vanskelige at faa fat paa, naar man ikke har Opstillingen i Tabelform liggende foran sig, og jeg skal derfor indskrænke mig til at sige, at de, der opholder sig her i Hovedstaden, alle leverer lige stort Kontingent til Forbryderverdenen, hvad enten de er født i Hovedstaden, Provinsbyerne eller Landjurisdiktionerne. For Provinsbefolkningen derimod gælder, at den indfødte Befolkning viser en langt mindre Forbryderprocent end de tilflyttede Elementer.

Betragter man dernæst Tallene for hvert Fødested, viser det sig i alle Tilfælde, at den bortflyttede Del af den mandlige Befolkning, hvad enten den er født i Hovedstaden, Provinsbyerne eller Landjurisdiktionerne, har en ikke saa lidt større Forbryder-tendens end den Del, der er forbleven paa Fødestedet.

Fordeles de mandlige Begyndere efter Alder og sammenstilles disse Tal med de tilsvarende Tal for Befolkningen, viser det sig, at det er de 18—20 aarige, der yder det største Kontingent til Forbryderbegynderne.

Endvidere finder man, at af Danmarks mandlige Befolkning over den kriminelle Lavalder kommer hvert Aar 2 af 1000 ind paa Forbryderbanen. Disses videre Skæbne bliver det saa Tilbagefaldsstatistikens Sag at belyse.

Har man konstateret Størrelsen af hvert enkelt Aars Forbrydertilgang, foreligger, som nævnt, den første Betingelse for Tilvejebringelsen af en Tilbagefaldsstatistik.

Tages den første Dom for en Forbrydelse til Basis, lægges

ogsaa Vægten paa det Punkt, der er det mest afgørende for det forbryderiske Individ; dets daværende Alder og ægteskabelige Stilling, den Handling, der har ført til den første Domfældelse, den herfor paalagte Straf; alt dette er Omstændigheder, som eventuelt vil kunne komme til at spille en Rolle for den større eller mindre Tilbagefaldstilbøjelighed. Paa denne Maade skaffes der tillige Oplysning om Tilbagefaldets negative Side, om de Forbrydere, der overhovedet ikke falder tilbage.

Bearbejdelsen her foregaar paa den Maade, at der ved hver Begynders anden Domfældelse til Brug for Tilbagefaldsstatistikken udfyldes et særligt Tilbagefaldskort, hvorpaa senere tillige opføres eventuelt tilkommende Domme.

Disse Kort danner Materialet for den statistiske Opgørelse vedrørende selve Tilbagefaldene. Den første Interesse knytter sig til Antallet af og Tidspunktet for Tilbagefaldene. Tidspunktet bestemmes ikke af Datoen for den anden Dom, men af selve Begaaelsen af den Forbrydelse, hvorved Begynderen falder tilbage. Saaledes bestemt optælles Antallet af Tilbagefald i 1ste Aar, 2det Aar o. s. v. Hvor langt frem i Tiden man skal fortsætte lagttagelsen, kan være tvivlsomt. I og for sig var der intet til Hinder for at undlade at sætte nogen Grænse; men Fordelene ved en Afslutning paa Undersøgelsen ligesom Usikkerheden ved de meget smaa Procenter for Tilbagefaldet i 11te Aar og senere Aar — mange af Begynderne vil være døde og udvandrede — bevirker imidlertid, at man sætter en Grænse.

I Straffeloven findes det fastsat, at en Tyveridom mister sin Gentagelsesvirkning, naar der er forløbet 10 Aar fra Løsladelsen til Begaaelsen af det nye Tyveri, og i Analogi hermed fastholdes den samme Grænse i Tilbagefaldsstatistikken, saaledes at en Begynder, hvis første Tilbagefald ikke indtræffer før 10 Aar efter Løsladelsen i Henhold til første Dom, betragtes ikke som tilbagefalden, men som Begynder paany.

Af de udkomne Resultater skal jeg nævne, at af de 6000 Begyndere fra 1897—1900 faldt 2000 eller $\frac{1}{3}$ tilbage. Undersøger man Tilbagefaldet i de enkelte Aar, eventuelt kombineret med Delinger efter Fødested, Alder, Forbrydelsens Art og Straf, bliver Materialet paa mange Punkter for lille, og man støtter derfor Resultaterne for Begynderne 1897—1900 med de Erfaringer, der foreligger for Begynderne 1901—10.

Fremgangsmaaden er kort udtrykt den, at man beregner Tilbagefaldsprocenten for hvert af de 11 Aar, i hvilke Begynderne kan falde tilbage, paa Grundlag af det fyldigst mulige Materiale. Oplysning om Tilbagefaldet i 1ste Aar haves for alle Begynderaargange 1897—1910, og Procenten for første Aars Tilbagefald bestemmes herefter ved Forholdet mellem samtlige Begynderne 1897—1910 og alle i Begynderaaret tilbagefaldne. Tilbagefaldsprocenten for 2det Aar udregnes paa Grundlag af Begynderne 1897—1909 og de i 2det Aar tilbagefaldne. Her kan vi ikke benytte Beg. 1910, da Undersøgelsen kun strækker sig til Aaret 1910 med, og 1910-Begyndernes Tilbagefald i 2det Aar først indtræffer i 1911. Paa samme Maade sker Udregningen for de følgende Aar, indtil Tilbagefaldet i hvert af de 11 Aar, i hvilke Begynderne kan falde tilbage, er bestemt; og ved Sammenlægning af Procenten for de 11 Aars Tilbagefald faar man saa den samlede Tilbagefaldsprocent.

For Mændenes Vedkommende giver Anvendelsen af alle Aarene en samlet Tilbagefaldsprocent af 32.

Da — ved Delingen af Materialet — de afsluttede Aargange 1897—1900 giver en Tilbagefaldsprocent ogsaa paa 32, og da Erfaringerne for de 2 følgende Femaar synes at ville føre til et lignende Resultat, kan det, som det endelige Hovedresultat antages, at omkring $\frac{1}{3}$ af de mandlige Forbryderbegyndere vil falde tilbage.

Tilbagefaldsprocenten i selve Begynderaaret udgjorde for Mændene 6,6. Ved Sammenligningen mellem Antallet af dem, der faldt tilbage i Begynderaaret og i de følgende Aar, maa man huske, at Begynderaaret ikke er et helt Aar; tænker man sig Forbryderbegyndernes Domfældelser fordelt ligeligt over hele Aaret, kan Begynderaaret jo kun regnes for et halvt Aar. I andet Aar falder 8,5 og i tredje 4,9 pCt. tilbage, saaledes at omtrent 2 Tredjedele af de tilbagefaldende allerede er faldne tilbage med Udløbet af det 3die Kalenderaar; i det fjerde og femte Aar er Tilbagefaldsprocenten henholdsvis 3,4 og 2,4, i de næste 3 Aar tilsammen 4,3 og i de sidste 3 Aar 2.

Den summariske Tilbagefaldsprocent for Kvinder udgør, efter at Overtrædelsen af Strfls. § 180 er ladt ude af Betragtning, for samtlige Aar 21 pCt. Med Hensyn til Fordelingen paa de enkelte Aar ses der at være forholdsvis nogle flere tilbagefaldne

i første og noget færre i andet Aar, end Tilfældet var for Mændene.

Med Fordeling efter Fødested viser det sig, at af de i Hovedstaden fødte mandlige Begyndere falder op imod Halvdelen tilbage. Af de i Provinsløbstæderne fødte Begyndere er det kun $\frac{1}{3}$ og for Landjurisdiktionerne kun $\frac{1}{4}$, der falder tilbage.

At de i Hovedstaden fødte Begyndere falder forholdsvis talrigst tilbage, stemmer med, hvad der paa Forhaand kunde ventes, bl. a. ogsaa fordi de er yngre.

For Kvinderne er Forskellen mellem de i Landjurisdiktionerne og Provinsbyerne fødte Begyndere relativt den samme som for Mændene, hvorimod Forskellen mellem disse Landsgrupper og Hovedstaden er betydelig mindre.

Vi skal dernæst gaa over til at se, om der kan paavises nogen væsentlig Forskel paa Tilbagefaldslysten indenfor de enkelte Arter af Forbrydere.

Hvad Mændene angaar, bliver Tilbagefaldsprocenten 18 for Sædelighedsforbryderne, 23 for Voldsmændene og 38 for Ejendomsforbryderne. Af Ejendomsforbryderne falder altsaa over dobbelt saa mange tilbage som af Sædelighedsforbryderne. For Ejendomsforbryderne gælder det, at Faren for Tilbagefald synes at være uforholdsmæssig stærk straks efter første Strafs Udstaaelse, hvilket maaske kan forklares ved den Omstændighed, at Ejendomsforbryderne udgør en særlig stor Part af Begyndere i de yngre Aldersklasser, hvor Tendensen til Tilbagefald og navnlig til hurtigt Tilbagefald i det hele er størst. For Sædelighedsforbrydere er Tilbagefaldsprocenten derimod lav i Begyndelsen, men Forskellen fra de andre Grupper bliver efterhaanden mindre, indtil Tilbagefaldet tilsidst bliver større end for de andre Grupper. Hvis Forholdet ikke er tilfældigt, kunde jeg tænke mig, at det staar i Forbindelse med Indtrædelsen af den Alder, hvor det seksuelle Liv ebber ud.

Hvad Kvinderne angaar, er Materialet noget lille, men jeg skal dog nævne, at efter de foreliggende Erfaringer er Tilbagefaldsprocenten for Voldsforbrydere 6, for Sædelighedsforbrydere 12 og for Ejendomsforbrydere 24.

Ser vi paa Arten af den Forbrydelse, som Begyndere falder

tilbage til, viser det sig — som De sikkert allerede véd — at Forbryderne er i høj Grad tilbøjelige til at holde sig til det eengang valgte Forbryderfag. 79 pCt. af Tilbagefaldene for Mænd, 87 pCt. for Kvinder var Tilbagefald til samme Forbrydelse.

Tilbagefaldenes Fordeling paa Forbryderne efter Alderen ved første Forbrydelse viser gennemgaaende aftagende Tilbagefald med den stigende Alder.

Den samlede Tilbagefaldsprocent er for:

	Mænd	Kvinder
—15 Aar	43	36
15—18 „	47	30
18—25 „	36	23
25—30 „	27	16
30 Aar	19	14

Naar bortses fra den yngste Aldersgruppe for Mænd, viser der sig et mindre og mindre Tilbagefald, jo ældre Begynderne har været, og det er navnlig i den nærmeste Tid efter den første Forbrydelse, at Faren for Tilbagefald er størst for de yngre Forbrydere.

Med Hensyn til de ikendte Straffe ses Tilbagefaldet at være størst for de med legemlig Straf straffede. Det betyder imidlertid ikke saa meget, som det ser ud til, da det drejer sig om meget unge Forbrydere. Af de med Fængsel eller med Forbedringshusarbejde i indtil 2 Aar straffede faldt omtrent lige mange tilbage — henholdsvis 30 og 32 pCt.

Derimod var Tilbagefaldet en Del mindre for de til Strafarbejde i 2 Aar og derover dømte Begyndere; tildels kan det skyldes, at disse Personer paa Grund af den længere Straf har haft kortere Tid til at falde tilbage i.

De Resultater fra Tilbagefaldsstatistikken, jeg indtil nu har udviklet for Dem, har kun drejet sig om Begyndernes første Tilbagefald. Selvfølgelig knytter der sig ogsaa stor Interesse til de tilbagefaldnes Tilbagefald, men da man paatænker at lægge denne Statistik om, skal jeg nøjes med at referere, at man har konstateret, at de Forbrydere, for hvilke Procenten for første

Tilbagefald er stor, ogsaa har mange Tilbagefald — det er altsaa unge Forbrydere og Ejendomsforbrydere — og endvidere at der, for hver Gang en Forbryder er faldet tilbage, er større og større Fare for yderligere Tilbagefald, baade fordi de tilbagefaldende allerede i Forvejen er de mest udprægede Forbrydernaturer, og fordi selve Forbryderlivet gør dem mere og mere uskikkede til lovlig Erhvervsvirksomhed.

Tilbage er der nu kun et Par smaa Afsnit om betingede Straffritagelser og Varetægtsarrest. *Betingede Domfældelser* indførtes, som De véd, ved Straffelovstillæget og har i de enkelte Aar været anvendt henholdsvis 178, 476, 521, 511, 559 og 620 Gange. De er bleven anvendt forholdsvis omtrent 3 Gange saa hyppigt i Provinsen som i Hovedstaden, og det er fortrinsvis Ejendomsforbrydere og de unge Forbrydere, der er bleven betinget domfældt. Lægger man de betingede Domfældelser sammen med de betingede Frafældelser af Tiltale og de betingede Benaadninger, ses det, at over $\frac{2}{3}$ af Forbryderne under 18 Aar foreløbig slipper for Straf.

Hvad *Forløbet* af de betingede Domfældelser angaar, kan der endnu ikke siges noget sikkert. Prøvetiden for de i 1910 betingede domfældte udløber først i 1915, men forsaavidt de Beregninger, man har anstillet, slaar til, skulde $\frac{1}{4}$ af Mændene og $\frac{1}{6}$ af Kvinderne overtræde Betingelserne.

Selv om det maa formodes, at det er de bedste Elementer, der er udvalgt til betinget Domfældelse, maa Resultatet dog siges at være ret tilfredsstillende, naar Hensyn tages til, at de Forbrydere, blandt hvilke Udvalget er foretaget, netop overvejende er unge Forbrydere og Ejendomsforbrydere, der som vi tidligere har set, møder op med mange tilbagefaldne. Blandt de tilbagefaldne er der 12, der har faaet Straffen eksekveret, fordi de havde gjort sig skyldig i Betleri. Efter Straffelovstillæget synes det at være en Betingelse, at de har gjort sig skyldig i en ny *Forbrydelse*, og jeg tror derfor, at de alle 12 med godt Udbytte kunde anlægge Sag mod det offentlige til Erstatning for uforskyldt Straf.

De betingede Benaadninger tog deres Begyndelse i 1902 og meddeltes i større og større Omfang i 1903 og 1904 og ogsaa

hyppigt i 1905, men efter Indførelsen af de betingede Domfældelser er deres Antal naturligvis aftaget stærkt; de er meddelte i mange forskellige Former. Af størst Interesse er vel nok de betingede Benaadninger, hvortil der er knyttet den Betingelse, at den benaadede skal føre en efter Justitsministeriets Skøn ulastelig Vandel i som oftest 5 Aar. Resultatet af Opgørelsen for disse viser, at Betingelserne brister for 23 % af Mændene og for 12 % af Kvinderne.

Tilbage er der nu kun et sidste Afsnit om Varetægtsarrest. De Oplysninger, der kan udledes af Straffekortene, vedrører kun den Del af Varetægtsarresten, der ligger før Afsigelsen af Dommen i 1ste Instans. Undersøger vi nu denne Varetægtsarrest for de Domfældelsers Vedkommende, som jeg begyndte med at tale om, ses det, at Mændene arresteres hyppigere end Kvinderne. 20 pCt. af Kvinderne, men kun 14 pCt. af Mændene blev domfældte uden at have været underkastede Varetægtsarrest. Halvdelen af Mændene sidder i under 1 Maaned, knap $\frac{1}{4}$ i 1—2 Maaneder, $\frac{1}{8}$ i over 2 Maaneder, og Resten var arrestfri. Af Kvinderne var, som vi saa, en større Del helt arrestfri, men ellers er Forholdet omtrent det samme.

Deler vi Domfældelserne i Forbrydelsesgrupper, ses Sædelighedsforbryderne at sidde længe i Varetægtsarrest; omtrent Halvdelen af Mændene og $\frac{2}{3}$ af Kvinderne sidder i mere end 1 Md., og Sædelighedsforbrydelserne synes saaledes at nødvendiggøre en lang Undersøgelsestid og at være vanskelige at opklare. Af de mandlige Voldsforbrydere er mange arrestfri og kun $\frac{1}{5}$ sidder i mere end 1 Maaned. Af Kvinderne derimod er endog færre arrestfri end Mændene, og $\frac{2}{3}$ sidder i mere end 1 Maaned. Grunden hertil er en Forskel i Forbrydelsernes Karakter. De egentlige Voldsforbrydelser, hvoraf Hovedparten er mindre grove, og hvor Forbrydelsen ligger klart for Dagen, er færre i Antal, medens Fosterfordrivelse, Barnemord o. lign., hvor navnlig Udredningen af de subjektive Strafbarhedsbetingelser kan være vanskelig, er forholdsvis hyppig forekommende.

Arrestfri af Ejendomsforbryderne var kun 10 pCt. af Mændene mod 20 pCt. af Kvinderne. Arresterede i under 1 Md. var godt Halvdelen baade af Mænd og Kvinder, men i over 1 Md. sad 38 pCt. af Mændene mod 28 pCt. af Kvinderne. Det synes at tyde paa, at Mændene ikke alene absolut men ogsaa

relativt har større og mere udviklede Ejendomsforbrydelser at staa til Regnskab for end Kvinderne, foruden at der blandt Mændene findes flere, der vedholdende nægter at tilstaa, end blandt Kvinderne.

Blandt de ved Underretterne frifundne er over Halvdelen helt fri for Arrest, men af de, der i det hele taget bliver arresteret, sidder mange længe.

EN VERDENS-VEKSELRET.

(Foredrag af Professor, Dr. jur. H. Munch-Petersen d. 1. December 1913).

Foredraget er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1914, B, S. 1—9.

HOVEDTRÆK AF KOMMISSIONSBETÆNKNINGEN VEDRØRENDE LEN, STAMHUSE OG FIDEI- KOMMISGODSER M. M.

(Foredrag af Stiftamtmand Ch. Brun d. 27. Januar 1914).

Der kan kun være Tale om at gengive nogle af Hovedpunkterne i Kommissionsbetænkningen. De Spørgsmaal, der har foreligget for Kommissionen, er meget omfattende og har været drøftede i en Aarrække. Spørgsmaalene har 2 Sider, en social, alt hvad der staar i Forbindelse med Majoratsgodsernes privilegerede Stilling, og en landboretlig, der i ganske særlig Grad har beskæftiget Kommissionen, og som først og fremmest har Hensyn til Fæstegodsets Overgang til fri Ejendom. Omkring Aar 1750 var 85 % af Gaardene Fæstegaarde, i 1835 65 %, i 1860 33 %, i 1905 kun 5 % og i 1911 2,7 %. Der er ingen Tvivl om, at Fæstegaardenes Antal stadig vil dale, Kommissionens Eksistens har yderligere fremskyndet Udviklingen, og Fæstes Overgang til Selvejendom vil sikkert fortsættes saaledes, at denne Side af Sagen vil blive løst af sig selv. Jeg skal derfor i Aften ganske lade dette Spørgsmaal ligge.

Et nyt Problem, der nu dukker frem, er det moderne Jordspørgsmaal, og det er ikke godt at vide, hvad dette vil komme til at betyde for Lens og Stamhuses Overgang til fri Ejendom. Formodentlig vil det paany lægge Hindringer i Vejen for Spørgsmaalets Løsning. Kommissionen har slet ikke beskæftiget sig med disse moderne Teorier.

Kommissionen har delt sig i mange Grupper. Betænkningen skal virke vejledende, og det rette er derfor at give en Fremstilling af de forskellige Principper og vise deres Konsekvenser. Det er ikke Opgaven at forelægge et politisk gennemførligt Forslag. Tog man Hensyn til Regerings og Rigsdags Sammensætning, vilde Resultatet formentlig være spildt, hvis de foreliggende politiske Forhold ændrede sig. En Betænkning bør være objektiv og vejledende for den til enhver Tid siddende Regering uanset de øjeblikkelige politiske Forhold.

Kommissionen, der blev nedsat ved Lov af 5. Marts 1909, bestod af 21 Medlemmer, 7 valgt af Folketinget, 7 valgt af Landstinget og 7 valgt af Regeringen, deriblandt Formanden. Indenfor Kommissionen har man væsentligst efter politiske Linier delt sig i Grupper. Den største af disse, Gruppe D, bestaar af 9 Medlemmer, nemlig samtlige Venstrereformpartiets Repræsentanter samt Kommissionens Formand. Gruppe A bestaar af Højre og de Frikonservative og er Udtryk for Lensbesiddernes Opfattelse. Den radikale Repræsentant, nuværende Landbrugsminister Kr. Pedersen, danner Gruppe F, Socialdemokraten Marrott Gruppe C. Udenfor de politiske Partier staar Gruppe B, der bestaar af Departementschef i Justitsministeriet Rentzmann og Rigsarkivar Dr. jur. Secher og Gruppe E, Ekspeditionssekretær i Landbrugsministeriet K. Valløe.

Om Lenenes Oprindelse foreligger der en stor Literatur. I Betænkningen findes en Afhandling herom af Kommissionens Sekretær Ekspeditionssekretær i Justitsministeriet Chr. Lundbye. Majoratsinstitutionen stammer fra Spanien og har gennemgaaet en Udvikling, forskellig i de forskellige Lande. Her hjemme har Udviklingen haft en national Karakter. Grundlaget er Grevernes og Friherrernes Privilegier af 25. Maj 1671. De blev givne for at belønne langvarig og tro Tjeneste og opmuntre andre til lige Nidkærhed for Kongens Tjeneste samt for at erindre dem og deres Afkom om deres Pligt og Skyldighed overfor Kongen. Da der udfordredes stor Formue til at bære saadan Ære og Værdighed, bevilgedes der Greverne og Friherreerne jus majoratus, saaledes at alt det Gods, som erigeredes til et Grevskab (Friherskab), alene skulde tilfalde dem og deres ældste Sønner eller Døtre, naar ingen Sønner ere. Majoratet med alt dets underliggende Gods skulde være fri for Kreditorers Forfølg-

ning, og det skulde helt og ubeskaaret tilfalde Livsarvingerne og ægte Descendenter af mandlige og kvindelige Linier, fra Ældste til Ældste, saa længe nogen af dem var til. Var dette ikke længer Tilfældet, skulde Majoratet hjemfalde til Kongen. Til Gengæld for de Udgifter, som Lensbesidderen maatte afholde til standsmæssigt Liv og Kongens Forherligelse og for den Opofrelse, som de har gjort ved frivillig at gøre deres Allodialgods til Feudal og opdrage Kongen det til Len, bevilgedes der dem Skattefrihed for Residensen og Hovedgaarden og for en Del af Bøndergodset samt Frihed for Tiende.

For de skænkede Lens Vedkommende skulde Lensbesidderne have de samme Friheder. Af skænkede Len findes der her i Landet kun to, nemlig Grevskabet Holsteinborg og Baroniet Brahetrolleborg. I Kommissionen er der ikke gjort nogen Forskel mellem de oprettede og de skænkede Len. Stillingen er i Virkeligheden saa godt som ganske den samme, om Kongen giver Lenet, eller om Besidderne først overdrager deres Gods til Kongen, der saa atter skænker det til Besidderne som Len.

Det vigtigste for Staten er den Hjemfaldsret, som Erektionspatenterne foreskrive for det Tilfælde, at den successionsberettigede Slægt uddør. I saa Fald tilfalder alle Lenene Staten alene med følgende Undtagelser: Grevskabet Hardenberg-Reventlow skal indrettes til et adeligt Jomfrukloster, Baronierne Lehn og Guldborgland skal som Stamhuse overgaa til Sidelinier, der ikke vilde være successionsberettigede til Lenet, og for Grevskabet Muckadells Vedkommende findes ingen Bestemmelse i Patentet.

I Patenterne findes endvidere Bestemmelse om Lenspligten, en Afgift, der erlægges til Kongen ved Besidder- eller Kongeskifte. Den er af ubetydelig Størrelse, kan ofte erstattes ved Levering af en Hest.

Om Stamhuse er Reglen givet i Chr. V's D. L. 5—2—65, der tillod enhver privilegeret, som havde en Sædegaard, der med underliggende Gods var mindst 400 Tdr. Hartkorn, at oprette et Stamhus for en af sine Børn eller Arvinger, hvis han ingen Børn havde. Kreditorerne kunde ikke søge Dækning i Stamhuset, der heller ikke maatte sælges eller afhændes. Opretelsen kunde ske ved en ren privat Viljesakt, men i Reglen er der søgt kongelig Konfirmation enten for at opnaa en eller an-

den Dispensation eller for at gøre Oprettelsen mere officiel. Naar Slægten uddør, maa Stamhuset falde i Arv som fri Ejendom efter de almindelige arveretlige Regler, medmindre Patentet bestemmer noget andet, hvilket i enkelte Tilfælde er sket. I Almindelighed findes der ikke for Stamhuse noget om en Afgift, svarende til Lenspligten.

Der findes i Danmark 21 Grevskaber, 14 Baronier, 33 Stamhuse og 10 Fideikommisgodser. Ejendommenes Værdi er c. 200 Mill. Kroner, Fideikommiskapitalerne andrager c. 112 Millioner. De samlede Værdier, det drejer sig om, kan sættes til c. 350 Mill. Kroner.

Spørgsmaalet om Majoratsgodsernes Overgang til fri Ejendom har været paa Dagsordenen allerede før Grundloven. Provisialstænderne drøftede allerede Sagen, og da det politiske Røre kom i 1848, udstedtes der en provisorisk Fdg. af 17. Maj 1848, der lyder saaledes:

„Da Sædegaardes Oprettelse til Stamhuse lægger et under de nu indtraadte Forhold ikke ønskeligt Baand paa den fri Afbenyttelse af disse Ejendomme, og navnlig hindrer det derunder hørende Fæstegods Overgang til fri Ejendom, ville Vi ikke tilstede, at saadan Oprettelse herefter finder Sted.

Thi byde og befale Vi som følger:

Den i D. L. 5—2—65 hjemlede Ret til at oprette Stamhuse skal fra nu af være ophævet“.

Hermed ophørte altsaa Retten til at oprette Stamhuse. Man foreslog ikke, at Adgangen til at oprette Len skulde ophøre, men man gik ud fra, at dette fulgte af sig selv, da saadan Erektion ikke kunde foregaa uden Kongens Samtykke, der nu ikke kunde ventes meddelt.

I Udkastet til Grundlovens § 79 foresloges følgende Bestemmelse:

„Intet Len, Stamhus eller Fideikommisgods kan for Fremtiden oprettes; de nu bestaaende kunne med alle berettigedes Samtykke overgaa til fri Ejendom“. Dette Forslag ændredes noget, idet Grundlovens § 98 kom til at lyde saaledes:

„Intet Len, Stamhus eller Fideikommisgods kan for Fremtiden oprettes; det skal ved Lov nærmere ordnes, hvorledes de nu bestaaende kunne overgaa til fri Ejendom“.

Grundlovsudvalget havde foreslaaet som midlertidig Bestem-

melse at fastsætte, at der saasnart som muligt skulde gives en Lov om de bestaaende Lens, Stamhuses og Fideikommissgod-sers Overgang til fri Ejendom, men denne Bestemmelse blev forkastet.

Grundlovens Løfteparagraf har man senere forgæves søgt at opfylde. I 1851 sendte Monrad Regeringen et Forslag. Tanken i det var genial — fri Jord i fri Mands fri Haand, og den lever endnu, men Forslaget var ganske upraktisk, og Generalproku-røren havde let ved at standse det. I dette Spørgsmaal som i saa mange andre har vi Ideerne fra gammel Tid. Som saa ofte er det Monrad, der har været Talsmanden, og som saa ofte er hans Udtalelser mere Vingesus og store Ord end praktisk gen-nemførlige Tanker. Senere fremkom forskellige private Lovfor-slag, men det betydningsfuldste var det, som blev fremsat af Justitsminister Krieger i Ministeriet Holstein-Holsteinborg. Efter dette kunde Majoratsbaandet overføres til en Kapital, der sub-stitueredes for Ejendommen, som derved blev frigjort, men det aabnede tillige Adgang til efter Overenskomst med de beret-tigede at frigøre Jorderne uden Substitution af Kapital. Forsla-get vedtoges af Landstinget, der dengang var radikalt, i Folke-tinget strandede Sagen imidlertid paa Fæstespørgsmaalet, hvilket navnlig skyldtes gamle Alberti. Efter at forskellige andre For-slag heller ikke havde ført til noget Resultat, fik Justitsminister Høgsbro vedtaget Loven af 5. Marts 1909, der nedsatte den Kommission, der nu har afgivet Betænkning.

Undersøger man Grundlovsforhandlingerne, vil man se, at Behandlingen af det heromhandlede Spørgsmaal har været meget lidet udtømmende. En Bestemmelse skulde man jo have lige-som i alle andre Grundlove. Det franske Nationalkonvents De-kreter af 1792 er Udgangspunktet, og derfra vandrer Bestemmel-sen over i alle senere Grundlovsbestemmelser. Men ved Siden af denne europæiske Nødvendighed havde Bestemmelsen tillige en særlig national Begrundelse, idet man betragtede den som en Vej til at opnaa visse Reforme paa den danske Landbolov-givnings Omraade. Det var Tanken om en social Udligning, der laa bag ved, og ganske særligt var det Spørgsmaalet om Fæstegodsets Overgang til fri Ejendom, der spillede ind.

Et af de Hovedspørgsmaal, der har foreligget til Kommis-sionens Afgørelse er, hvilke Formuegenstande, der skal frigøres

for Majoratsbaandet og overgaa til fri Ejendom. Det maa gælde Familiefornuerne i Gods, ikke Stiftelserne og Pengefideikommissionerne. Til de førstnævnte hører imidlertid Kapitaler, der oftest skyldes Afhændelse af Jordegods. Den største Gruppe indenfor Kommissionen mener, at man bør tage disse Kapitaler med, hvilket ogsaa synes at støttes derved, at Grundloven af 5. Juni 1849 taler om, at de *nu* bestaaende Majorater skulle overgaa til fri Ejendom. Dette Synspunkt er ogsaa tidligere blevet hævdet fra konservativ Side (f. Eks. af Carlsen og Madvig). Frijsenborg har nu intet Bøndergods, men c. 8 Mill. Kapital, Wedellsborg har sit Bøndergods, men ingen Kapital. Der vilde ingen Mening være i, om den tilfældige Omstændighed, hvorvidt Lensbesidderen havde solgt Bøndergodset eller ikke, skulde være afgørende for, hvor langt Frigørelsen skulde gaa.

Mod den største Gruppe staar indenfor Kommissionen alle de andre Grupper med forskellige Motiveringer. De konservative vil ikke være med til at foreslaa, at disse Kapitaler frigøres sammen med de baandlagte Jordegodser, idet de principielt holder paa, at Grundloven kun kræver, at Ejendommene frigøres. De radikale og Socialdemokraterne modsætter sig Frigørelsen, idet de ville beholde Kapitalerne som ypperlige Skatteobjekter.

Det næste Spørgsmaal er, om Staten skal fremtvinge Frigørelsen eller kun anvise en Maade, hvorpaa Frigørelsen kan finde Sted. Den største Gruppe hævder, at den oprindelige Overenskomst mellem Konge og Lensbesidder gav Ret til og Pligt for Lensbesidderen. Ejeren overdrog sit Gods til Kongen og fik til Gengæld Privilegierne. Kongen har brudt Overenskomsten ved efterhaanden at indskrænke Lensbesiddernes i Privilegierne ommeldte Forrettigheder, og Grundloven har ved sin § 97 fuldstændig brudt Overenskomsten. Efter almindelige Regler burde nu Ejendommene være fri, da Privilegierne fuldstændig er berøvet Besidderne. Grundlovsparagraffen er derfor slet ikke en Løfteparagraf, den har i Virkeligheden allerede gjort Ejendommene til fri Ejendom, men da Forholdet er indviklet, skal den nærmere Ordning finde Sted ved Lov. Hvad Hjemfaldsretten angaar, skulde den maaske som Følge af denne Betragtning anses som bortfalden, men hvis Ejerne ved Hjemfaldsrettens Bortfald maa siges at have vundet en Fordel, kan det være rimeligt at fastsætte, at de til Gengæld skulle tilsvare Staten en

beskeden Afgift. — Andre Grupper indenfor Kommissionen hævder, at Grundloven ikke har frigjort Ejendommene, men kun lovet, at det skulde ske.

Et andet Spørgsmaal er det, om der ved Overgang til fri Ejendom bør substitueres nogen Fideikommiskapital. Alle er enige om, at Grundloven ikke forlanger dette, og at Spørgsmaalet altsaa maa løses under Hensyn til, hvad der maa anses for det mest hensigtsmæssige. Dette vil igen afhænge af, hvilken Værdi man tillægger de bundne Kapitaler dels i Forhold til den Slægt, der besidder dem, dels i Forhold til Samfundet. Overfor Slægten synes der efter den største Gruppes Mening ikke at være nogensomhelst Grund til at begunstige Baandlæggelsen og derved opretholde den ulige Arveadgang, hvorved der bevares en paa svundne Tidens Synspunkter bygget Særstilling for Slægten. Og overfor Samfundet synes der heller ikke at foreligge nogen saadan. De Kapitaler, det drejer sig om, er i Forhold til Nationalformuen smaa. De vil ikke forsvinde, ved at Baandlæggelsen hæves.

Det er disse forskellige Spørgsmaal, der har været de vigtigste, og det er dem, Grupperne har taget Stilling til i deres Forslag.

Forslag A (Højre, Frikonservative, Lensbesidderne) holder paa det bestaaende. Frigørelsen gøres afhængig af den enkelte Besidders Vilje. Han faar en lovhjemlet Adgang til at faa de bestaaende Majoratsgodser helt eller delvis frigjort for Baandet, men Besidderne tvinges ikke til at benytte denne Adgang. Naar Frigørelse finder Sted, substitueres Kapital, der skal tilhøre Slægten paa samme Maade som de faste Ejendomme før.

Forslag B (Rentzmann og Secher) foreskriver en tvungen Overgang fra baandlagt Jordegods til fri Ejendom. Saadan Overgang skal, eventuelt under Tvang af Dagsmulkt, have fundet Sted inden 1. April 1918. For det frigjorte Jordegods substitueres der Fideikommiskapitaler, der undergives de for Majoraterne givne Regler. Det er altsaa en Slags Pengelen, der indføres. Forslaget indeholder ejendommelige Regler for Fæstespørgsmaalets Løsning.

Forslag C (Socialdemokraterne) er originalt og konsekvent gennemført, men det stemmer ikke godt med dansk Lovgivnings Principper. Det sondrer mellem de Majoratsejendomme, til

hvilke Staten har Hjemfaldsret, og de Ejendomme, hvor dette ikke er Tilfældet. De førstnævnte tilhører i Virkeligheden Samfundet, kun behæftet med Slægtens Successionsret, der ikke er andet end en særlig Arveadgangsorden, der er Statens Raadighed undergivet. Disse Ejendomme skal nu undergives Statens udelukkende fri Raadighed, idet de til Fordel for Slægten paa lagte Baand falder bort.

For de Ejendommens Vedkommende, hvor der ikke er nogen Hjemfaldsret for Staten, tilkommer Ejendommene Slægten, behæftet med Statens Overhøjhedsret. Nu skal Ejendommene tilfalde Slægten til fri Raadighed, men samtidig med Overgangen til fri Ejendom skal der substitueres en tilsvarende Kapital. Under Hensyn til disse Kapitalers særlige Karakter og Oprindelse og Statens Overhøjhedsret skal Kapitalerne belastes med særlige Byrder, saasom særlig Formueskat og særlig Arveafgift. Ved første Successionsskifte skal der betales 10 % i ekstraordinær Arveafgift, ved senere Skifter endnu mere, saaledes at Staten altsaa efterhaanden tager ogsaa disse Kapitaler gennem Skatten.

Forslag D (Venstrereformpartiet og Formanden) er det bedst gennemtænkte og det, der stemmer bedst med Grundlovens Bestemmelser. Grundloven vilde Majoratsinstitutet til Livs, den vilde derved bort fra en forældet Ordning og henimod en større social Lighed. Det er derfor nødvendigt at gaa til en radikal, en tvungen Frigørelse, samtidig med at man tager Hensyn til bestaaende Rettigheder. Man naar ikke til den tilsigtede Frigørelse af Majoraterne, naar man overlader det hele til Besiddernes Ønsker, og naar man substituerer Kapital og undergiver denne et lignende Baand som Jordegodset. Man maa tage Hensyn til alle de Personers Rettigheder, som er fødte eller udfangne, men heller ikke til andre. Til Fordel for disse berettigede substitueres en Kapital, men denne gaar efter nærmere givne Regler over til fri Ejendom for Slægten, naar disse berettigede er døde. Man kan sige, at dette Forslag ikke tager noget særligt Hensyn til Staten, men dette bør man formentlig heller ikke.

Forslag E (Valløe) indeholder ikke nye Principper, men er nærmest en Kombination af Forslagene B og D med nogle Ændringer.

Forslag F (de Radikale) gaar ud fra den Betragtning, at Godserne frigøres for Majoratsbaandet, men saaledes at dettes Værdi kommer Samfundet til gode, ikke de enkelte Besiddere. Ved Overgang til fri Ejendom paalægges der Godset en Jordskyld til Staten af 1 % aarlig af den nøgne Jordværdi; vi har altsaa her en Begyndelse til de moderne Teorier om Jordbeskatning. Forslaget lægger Hovedvægten paa Statens Hjemfaldsret, hvilket kan synes ret mærkværdigt, da den faktisk ikke spiller nogen-somhelst Rolle. Til Frijsenborg findes der c. 3000 successionsberettigede, og der findes intet Len i Danmark, hvor der er noget Haab for Staten. Denne Hjemfaldsret for Staten ansættes til $\frac{1}{4}$ af Majoratets Værdi. Beløbet forrentes fra Lovens Ikrafttræden med 4 %. Saavel Staten som Besidderen kan forlange, at Hjemfaldsretten afløses ved Udlæg i Jord. For Frijsenborgs Vedkommende — Værdien er 16 Mill. — vil dette altsaa sige, at Besidderen fra Lovens Ikrafttræden skal betale Staten 4 % Rente p. a. af Kr. 4 Mill., det vil sige Kr. 160.000 om Aaret og være parat til at afløse denne Forpligtelse ved at udlevere Staten for 4 Mill. Kroner Jord. Staten har yderligere Ret til, hvis det skønnes, at Majoratet er for stort eller drives uøkonomisk, at ekspropriere $\frac{1}{10}$ af Arealet, saaledes at den eksproprierede Jord skal benyttes til Husmandsbrug i offentlig Fæste. Til samme Formaal kan Staten ekspropriere $\frac{1}{4}$ af Arealet, naar Ejendommen overgaar til fri Ejendom. Ejeren har Ret til at overtage Godset til fri Ejendom, og Staten kan efter nærmere Regler tvinge ham til at gøre det, men det ses ikke, at der efter de givne Regler bliver noget at overtage, Fæstegodset overtages af Staten, og tilbage bliver ikke andet end Bygningerne med Løsøre.

Forslagets Ansættelse af Hjemfaldsrettens Værdi til $\frac{1}{4}$ er sikkert grundlovsstridig, og i det hele maa Forslaget anses som forfejlet og uigennemførligt.

Som Resultat af Kommissionens Arbejde foreligger altsaa en Række Forslag. Lensbesidderne vil i alt væsentlig blive

ved det bestaaende, Venstre vil opfylde Grundloven, de radikale og Socialdemokraterne vil gøre Brud paa velerhvervede Rettigheder i Strid med Grundlovens Bestemmelser. Vil man prøve paa at reformere Samfundet ved Frigivelse af Majoraterne, naar man ikke langt. Hvad særlig Forslag F angaar, vil Staten efter det faa alt for meget og navnlig saa meget Jord, at den ikke vil kunne administrere den og ikke kan blive af med den.

EN REFORM AF VORT TINGLÆSNINGSVÆSEN.

(Foredrag af cand. jur. N. Cohn d. 23. Februar 1914).

Foredraget er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1914, B, S. 83—88.

HOVEDTRÆK AF UDKAST TIL LOV OM AFTALER OG ANDRE RETSHANDLER PAA FORMUERETTENS OMRAADE.

(Foredrag af Prof., Dr. jur. Jul. Lassen d. 27. April 1914).

Foredragsholderen gennemgik Udkastet, der var udarbejdet af den samme skandinaviske Kommission, der havde udarbejdet dels Lovforslaget om Kommission, Handelsagentur og Handelsrejsende, om hvilket Forslag Foredragsholderen havde givet Meddelse i Juridisk Forening forrige Vinter, dels et Lovforslag om Køb paa Afbetaling.

Det nu foreliggende Udkast er delt i 4 Kapitler, 1ste Kapitel „Om Afslutning af Aftaler“, 2det Kapitel „Om Fuldmagt“, 3die Kapitel „Om ugyldige Viljeserklæringer“, medens 4de Kapitel indeholder nogle „Almindelige Bestemmelser“.

Paa saa godt som alle Punkter var det lykkedes at naa til fuld Overensstemmelse mellem de tre Landes Udkast saavel i Indhold som i Form. Det havde ikke været Meningen at give udtømmende Regler for de Omraader, Forslaget omhandlede, men kun at give Regler, hvis Lovfæstelse af en eller anden Grund var særlig paakrævet, enten for at hæve Tvivl i den gældende Ret, for nærmere at præcisere denne eller for at forandre den. De aller fleste af de foreslaaede Bestemmelser fastsætte kun, hvad der allerede maa siges at være gældende Ret, saaledes som denne har udviklet sig ved de teoretiske Behandlinger og ved Domstolenes Afgørelser. I Kapitlet om Aftaler findes saa-

ledes næppe nogen ny Regel. I Kapitlet om Fuldmagter er der ved § 18 indført noget nyt, idet der er aabnet Adgang til, at Fuldmagtsgiveren i visse Tilfælde ved Domstolene kan faa en udstedt Fuldmagt erklæret uvirksom. I § 22 er der givet Bestemmelse om, hvilken Betydning Fuldmagtsgiverens Død har paa den givne Fuldmagt. Man har indenfor Kommissionen nøje drøftet dette Spørgsmaal, om hvilket forskellige Meninger har gjort sig gældende. Efter den traditionelle romerretlige Opfattelse bortfaldd Fuldmagten ved Fuldmagtsgiverens Død, en Opfattelse der ogsaa tidligere var antaget i dansk Ret. I den senere Tid har man imidlertid herhjemme mere og mere nærmet sig til den bl. a. i tysk Ret gældende Regel, at Fuldmagten vedvarer ogsaa efter Fuldmagtsgiverens Død. Et Udslag af denne nyere Opfattelse er Bestemmelsen i Fimalovens § 30, hvorefter som bekendt Prokura ikke bortfalder, naar Fuldmagtsgiveren dør.

Som Resultat af Kommissionens Overvejelser om, hvilken af disse to Opfattelser, der gav den bedste Regel, er man naaet til at slutte sig til den sidstnævnte ud fra den Betragtning, at Boet og Arvingerne i de fleste Tilfælde vilde være bedst tjent med, at alt indtil videre fortsættes i det samme Spor som hidtil. Et pludselig Ophør af Fuldmagten vilde let kunne paaføre Boet og Arvingerne Tab. At disse maa være berettigede til at tilbagekalde Fuldmagten, er en hel anden Sag.

I Overensstemmelse med de anførte Betragtninger er det i § 22 foreslaaet, at Fuldmagten gælder ogsaa efter Fuldmagtsgiverens Død, saafremt det ikke følger af særlige Omstændigheder, at den skal bortfalde. Foreligger saadanne særlige Omstændigheder — hvis f. Eks. Fuldmagten vedrører Indkøb af en Klædning til Fuldmagtsgiveren eller lign. — er dog en afsluttet Retshandel gyldig overfor Dødsboet, saafremt Tredjemand hverken havde eller burde have Kendskab til Dødsfaldet og dets Betydning for Fuldmagten.

I Paragraffens 2det Stykke bestemmes det, at Fuldmagten i hvert Fald ophører fra det Tidspunkt, hvor Gælden i Boet ikke vedgaas. Bekendtgørelse herom i Statstidende virker paa samme Maade som Kundgørelsen om Konkurs. Hvis Fuldmægtigen efter Dødsfaldet betaler Gæld, og Boet er insolvent, kan dette

dog altid fordre, at den stedfundne Betaling gaar tilbage. Denne Bestemmelse er særlig for det danske Udkast.

Om Betydningen af Gældsfragaelse i Fuldmagtsgiverens Bo har der hidtil her i Landet hersket saa stor Usikkerhed, at man har ment det fornødent at fastslaa en Regel. For at anerkende at Gældsfragaelse skulde have tilbagevirkende Kraft, har man anført, at dette formentlig vilde stemme bedst med Skiftelovens Mening. Mellem Dødsfaldet og det Tidspunkt, da Bestemmelse tages om Vedgaaelse eller Fragaelse af Gældsansvaret, bør Boets Stilling saavidt muligt ikke forrykkes. Imidlertid har Kommissionen ment, at det stemmede bedst med de foran anførte Grunde for Fuldmagtens Bestaaen efter Dødsfaldet at fastslaa som almindelig Regel, at Fuldmægtigen kan indgaa Retshandler med Tredjemand i det nævnte Tidsrum uden den Usikkerhed, som vilde følge af den Mulighed, at Retshandlerne blev uforbindende, hvis Gæld i Boet ikke blev vedgaaet.

Heller ikke Kapitlet om ugyldige Viljeserklæringer har nogen udtømmende Karakter. En saa vigtig Ugyldighedsgrund som bristende Forudsætninger er saaledes slet ikke omtalt. De betydningfuldste Bestemmelser i Kapitlet, ja i hele Lovforslaget, er de sociale Bestemmelser, der indeholdes i §§ 32, 37—39. De have givet Anledning til en livlig Drøftelse indenfor Kommissionen og om vigtige Punkter har det ikke været muligt at opnaa Enighed.

I § 32, 1ste Stykke, er foreslaaet saalydende Bestemmelse, der er ganske ny i dansk Ret:

„Naar nogen har udnyttet en andens Nød, Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed eller et mellem dem bestaaende Afhængighedsforhold, til at opnaa eller betinge Fordele, som staa i aabenbart Misforhold til, hvad derfor ydes, eller som der ikke skal ydes Vederlag for, er den, der saaledes er udnyttet, ikke bunden ved den af ham afgivne Viljeserklæring“.

Efter at de fra gammel Tid gældende Regler om Aager, da Rentefoden gaves fri, efterhaanden herhjemme som i Udlandet mistede deres Evne til at ramme utilbørlig Udnyttelse, har man fundet det nødvendigt i fremmede Lovgivninger dels at give ny Regler om Straf for den, der udnytter en andens Nød, Letsindighed, Uerfarenhed o. l. til selv at skaffe sig ublu Fordel, dels at give civile Bestemmelser, hvorefter Viljeserklæringer, der er

afgivne under tilsvarende Omstændigheder, er ugyldige. Disse civile Bestemmelser stemme i Hovedtrækkene med de i engelsk Retspraksis uddannede Regler om Ugyldighed af Retshandler, der er komne i Stand ved utilbørlig Paavirkning (undue influence).

I dansk Ret har det ny Straffelovsudkast en Straffebestemmelse for Ager, affattet i Overensstemmelse med det moderne Agerbegreb. Den her foreslaaede civile Bestemmelse har en ganske selvstændig Karakter og kan gennemføres, uanset om Straffelovsudkastet maatte blive gennemført eller ej.

Indenfor den danske Kommission har Enighed ikke kunnet opnaas om, hvilket Omfang den foreslaaede Bestemmelse burde have. Et Mindretal har foreslaaet, at Ordene „Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed“ skulde udgaa og har til Støtte herfor anført, at det vilde virke stødende for den almindelige Retsbevidsthed, om Personer i Strid med den almindelige Grundsætning om, at man er bunden ved de Retshandler, man frivillig indgaar, skulde kunne unddrage sig sine Forpligtelser, fordi man havde paataget sig dem i Letsind, Enfoldighed eller Uerfarenhed. Det er ikke Retsordenens Opgave at beskytte voksne og sjælssunde Personer mod Følgerne af deres egne taabelige Handlinger, og en saadan Beskyttelse vil ogsaa i det lange Løb virke skadelig paa Befolkningen. Mindretallet er særlig bange for, at Forslaget skal gaa ud over Sikkerheden i Handels- og Forretningsforhold, idet man særlig fremhæver, at den ene Parts iøjnefaldende Fordel paa den andens Bekostning ofte kun vil være et fuldstændig legitimt Udslag af og Vederlag for hans overlegne Dygtighed. Og selv om Domstolene kun i graverende Tilfælde vilde benytte Bestemmelsen, vilde alene den Omstændighed, at Sag rejstes mod en Forretningsmand under Paaberaabelse af Paragraffen kunne være en meget alvorlig Ting. Grosserersocietetets Komité har i en afgiven Erklæring fremsat Betragtninger af samme Art som Mindretallets og endog udtalt Ønsket om, at hele Reglen i § 32 maatte udgaa.

Flertallet har imidlertid ikke kunnet dele de fremsatte Betæneligheder. Først og fremmest henvises der til, at Lovbestemmelser af ganske samme Indhold som det af Mindretallet kritiserede er gældende i en Række fremmede Lande, uden at der foreligger nogetsomhelst om, at Bestemmelserne har virket

uheldigt. Der er ingen Grund til at tro, at der her i Landet skulde blive rejst et stort Antal temerære Processer, og det synes et svagt Argument, at det skulde tjene de paagældende bedst at blive kloge af Skade. Ofte vil den udnyttede være bragt i en saa fortvivlet Situation, at han ikke vil være i Stand til at drage tilstrækkelig Nytte af den saa kostbart erhvervede Meneskekundskab og Erfaring. Flertallet mener, at alle Betænkeligheder, man kunde have ved Reglen, rigelig opvejes ved de Fordele, den vil medføre. Hvad Samhandelens Sikkerhed angaar, vil den sikkert ikke lide, navnlig maa det erindres, at der kræves et „aabenbart“ Misforhold mellem Ydelserne, for at Ugyligheden skal foreligge.

I § 37—39 findes forskellige Regler, der ud fra lignende Synspunkter, som ligge til Grund for Bestemmelsen i § 32, begrænser Gyldigheden af Vedtagelser om Konventionalbøder og Konkurrenceforbud og andre tilsvarende Bestemmelser, idet der gives Domstolene Adgang til at tilsidesætte eller ændre saadanne Bestemmelser, hvis de maa anses for aabenbart ubillige eller for mere vidtgaende end paakrævet.

§ 39, der omhandler Konkurrenceforbud, lyder saaledes:

„Har nogen forpligtet sig til, at han af Konkurrencehensyn ikke maa drive Forretning eller anden Virksomhed af en vis Art eller tage Ansættelse i en saadan, er Vedtagelsen ikke bindende for ham, forsaavidt den med Hensyn til Tid, Sted eller andre Forhold gaar videre end paakrævet for at værne imod Konkurrence eller utilbørligt indskrænker den forpligtedes Adgang til Erhverv. I sidstnævnte Henseende skal Hensyn tages ogsaa til den Interesse, den berettigede har i, at Vedtagelsen efterkommes“.

Man har i Kommissionen været inde paa den Tanke overhovedet at erklære for ugyldige Konkurrenceklausuler, der af Handelsbetjente, Kontorister, Arbejderformænd, Arbejdere eller andre i lignende underordnede Stillinger var vedtagne overfor Forretningens Indehaver. Man mente, at disse underordnede Funktionærer i særlig Grad trængte til Beskyttelse, og at der paa den anden Side i Almindelighed næppe kunde befrygtes nogen alvorlig Konkurrence fra deres Side. Mod en saadan Lovbestemmelse har imidlertid saavel Grosserersocietetets Komité som Industriraadet bestemt udtalt sig, idet det navnlig blev

fremhævet, at det var umuligt at drage en Grænse mellem saadanne Funktionærer, der i Almindelighed fik Indblik i Forretningens Hemmeligheder og andre, der ikke fik et saadant Indblik. Man mente, at en Bestemmelse som den paatænkte vilde demoralisere Funktionærstanden og modarbejde dansk Næringsliv. Overfor disse Betænkeligheder har Kommissionen opgivet at bringe en Bestemmelse som den omtalte i Forslag og har nøjedes med den ovenfor citerede, der jo ogsaa vil yde de mere underordnede Funktionærer en ikke ringe Beskyttelse.

